

Aanleiding

Minder kansen op werk met mbo-2 diploma

De commissie macrodoelmatigheid mbo (CMMBO) heeft in maart 2017 op basis van landelijke cijfers een advies aan de minister van OCW uitgebracht om de kansen op werk voor mbo'ers met een opleiding op niveau 2 (startkwalificatie) te vergroten. Specifieke cijfers over de kansen van Friese mbo'ers op werk ontbreken in dat rapport. Deze publicatie biedt informatie over de arbeidspositie van de Friese mbo-schoolverlaters. Daarbij gaat het vooral om de vraag hoe het zit met de arbeidskansen van mbo-studenten met een opleiding op niveau 2. Is een startkwalificatie nog voldoende om aan het werk te komen?

Dit is een uitgave in de reeks 'Staat van de Friese jongeren'. In 2017 doet het FSP onderzoek naar Friese jongeren met betrekking tot wonen, werken en leren in Fryslân. Hiervoor zijn ook interviews afgenomen bij jongeren om te horen hoe zij hier over denken. De resultaten hiervan zullen begin 2018 worden gepresenteerd.

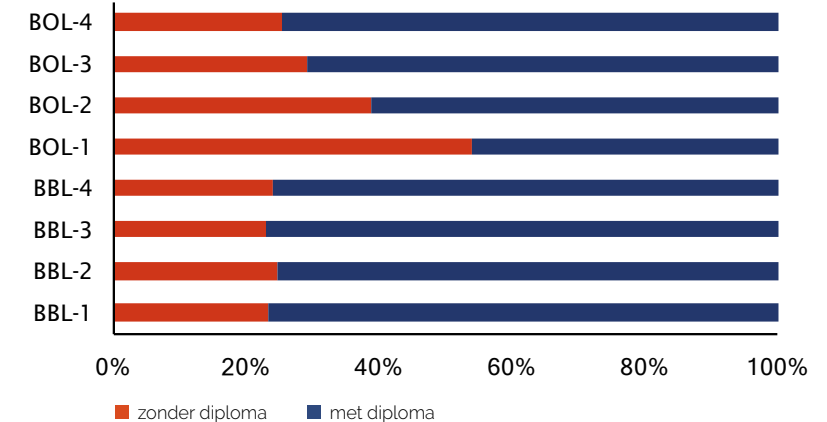
Schoolverlaters met leerroute-BBL behalen vaker een diploma

In het studiejaar 2013-2014 verlieten ongeveer 6110 Friese studenten het mbo-onderwijs zonder door te studeren. De meesten hiervan (74%) behaalden een diploma. Landelijk lag dit aandeel lager, namelijk op 69%. Friese schoolverlaters met een beroepsopleiding in de beroepsbegeleidende leerroute (BBL) haalden vaker een diploma (77%) dan schoolverlaters in de beroepsopleidende leerroute (BOL, 70%). Ook landelijk hebben BBL'ers vaker een diploma (72%) dan BOL'ers (64%). In de BOL stijgt de kans dat Friese schoolverlaters een diploma hebben met het opleidingsniveau. Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe vaker een diploma. Meer dan de helft van de Friese studenten ingeschreven in BOL niveau 1 verliet het onderwijs zonder diploma (54%). De verschillen in schoolsucces tussen de niveaus in de leerroute-BBL daarentegen zijn klein.

Wat is het verschil tussen de leerroutes BOL en BBL?

Bij beroepsopleidende leerroute (BOL) ligt de nadruk op het volgen van een opleiding op school, met daarnaast de nodige praktijk op basis van stages. Om de BOL te kunnen volgen moet tussen student, school en een leerbedrijf een **praktijkovereenkomst** worden gesloten. Bij de beroepsbegeleidende leerroute (BBL) ligt de nadruk op werken. Voor het volgen van de BBL is een arbeidsovereenkomst met een werkgever vereist. Daarnaast moet er een praktijkovereenkomst worden gesloten tussen de student, de school en een leerbedrijf (de werkgever). Om theoretisch kennis op te doen gaan BBL'ers één dag in de week naar school.

Percentage schoolverlaters naar diploma, mbo-niveau en leerroute, 2013-2014

Bron: CBS, bewerking FSP

Onderzoekskader

Deze uitgave maakt gebruik van CBS-cijfers over de arbeidsmarktpositie van mbo-schoolverlaters uit het schooljaar 2013/2014. Mbo-schoolverlaters zijn alle jongeren die in het schooljaar 2013/2014 hun mbo-opleiding hebben verlaten. Een deel hiervan was ongediplomeerd. Dat betekent dat zij de opleiding waarvoor zij in dit schooljaar waren ingeschreven niet met een diploma hebben afgerond. Jongeren die het onderwijs verlaten zonder tenminste een diploma mbo-2 (startkwalificatie) worden vóórtijdig schoolverlaters genoemd. De cijfers laten zien hoeveel schoolverlaters op 1 oktober 2014 en 1 oktober 2015 deel uit maken van de **werkzame** beroepsbevolking of een uitkering hebben. Jongeren die werken én een uitkering hebben worden tot de groep werkzame beroepsbevolking gerekend. Verder zijn er cijfers over de terugkeer naar het mbo-onderwijs op 1 oktober 2015. De groep mbo-1 in deze cijfers is klein en de cijfers zijn door CBS op tientallen afgerond. Dit kan de resultaten voor deze groep schoolverlaters vertekenen. In deze publicatie zijn de cijfers over extranei (830) niet meegenomen.

Extranei

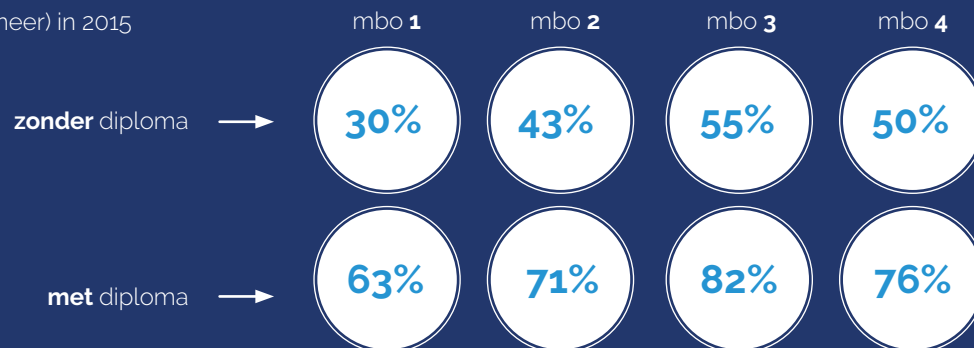
Extranei zijn studenten uit voorgaande schooljaren die op een mbo-school zijn ingeschreven om alsnog het diploma te halen.

Zij volgen geen onderwijs meer en de school krijgt voor deze studenten geen bekostiging.

Langer uit school, vaker aan het werk

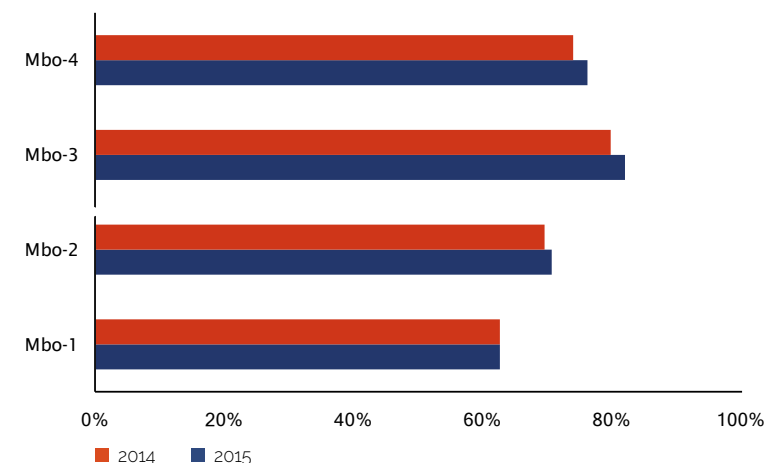
In 2014 was 67% van de 5310 schoolverlaters uit het schooljaar 2013-2014 twaalf uur of meer aan het werk. In 2015 ligt het percentage werkende schoolverlaters uit hetzelfde schooljaar iets hoger (69%). Dit aandeel lag onder het landelijk gemiddelde van respectievelijk 68% en 71%. Voor mbo'ers uit niveau 1 blijft het percentage werkenden na een jaar hetzelfde.

Percentage werkenden
(12 uur of meer) in 2015

Bron: CBS, bewerking FSP

Percentage werkende gediplomeerde schoolverlaters in 2014 en 2015

Bron: CBS, bewerking FSP

Gediplomeerden mbo-3 hebben meeste kans op werk

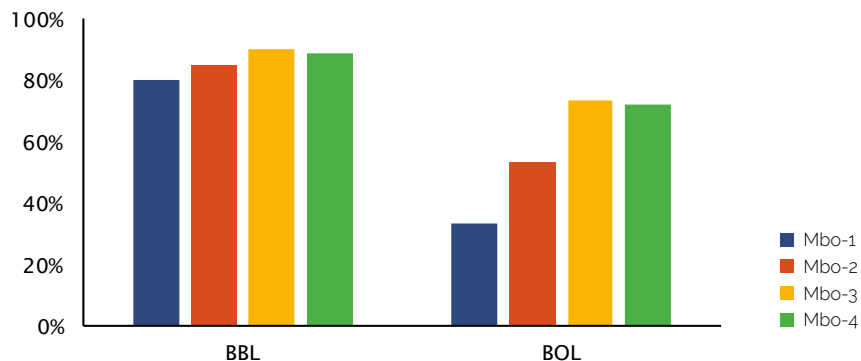
Friese schoolverlaters met een diploma waren beduidend vaker aan het werk dan schoolverlaters zonder diploma. Gediplomeerde schoolverlaters met niveau mbo-3 hadden relatief het vaakst een baan van twaalf uur of meer per week. Mbo-1 en mbo-2 schoolverlaters doen het duidelijk slechter op de arbeidsmarkt dan studenten met een diploma mbo-3 of mbo-4.

Schoolverlaters BBL route in 2015 vaker aan het werk

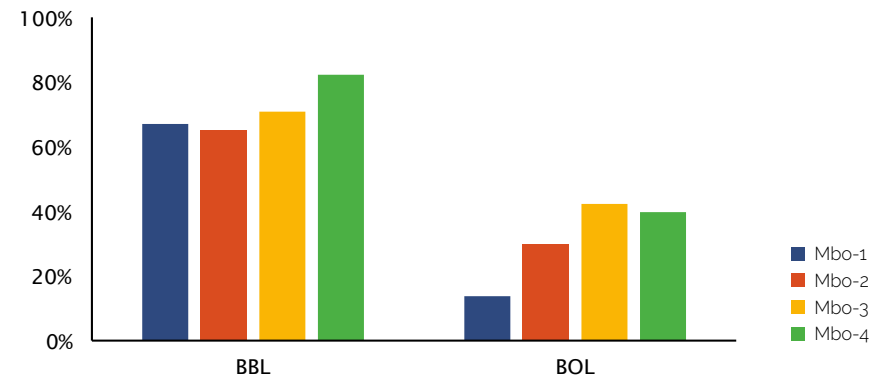
Schoolverlaters die de leerroute BBL volgden waren in 2015 vaker aan het werk dan schoolverlaters die de BOL leerroute volgden. Voor de gediplomeerde BBL'ers was het aandeel dat behoorde tot de werkzame beroepsbevolking zowel in 2014 als in 2015 gelijk namelijk 84%. Voor de gediplomeerde BOL'ers lagen de percentages op respectievelijk 55% en 58%. Gediplomeerde schoolverlaters uit de BOL routes mbo-3 en mbo-4 waren vaker aan het werk dan schoolverlaters met niveau 1 of 2. Verschillen in kansen op werk tussen opleidingsniveaus zijn in de routes BOL groter dan in de BBL. Schoolverlaters uit de BOL met een diploma mbo-2 waren aanzienlijk vaker aan het werk dan schoolverlaters uit de BOL met mbo-1. Zij hadden echter veel minder kans op werk dan schoolverlaters met een diploma mbo-3 of mbo-4, die een vergelijkbare kans hebben op werk.

Werkenden **gediplomeerde** schoolverlaters uit schooljaar 2013-2014, naar niveau en leerroute 2015

Bron: CBS, bewerking FSP

Werkenden **ongediplomeerde** schoolverlaters uit schooljaar 2013-2014, naar niveau en leerroute 2015

Bron: CBS, bewerking FSP

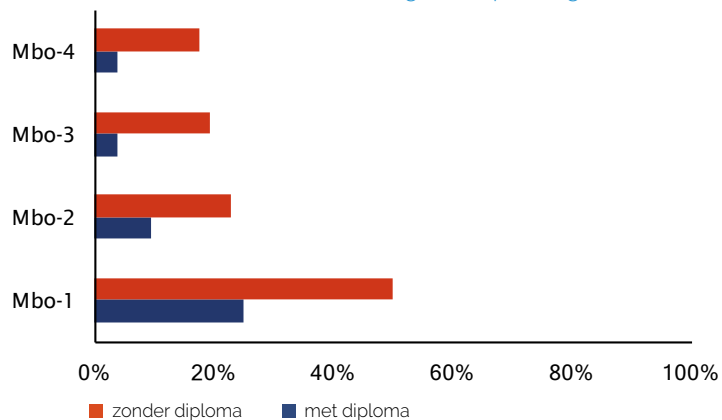
Laag opleidingsniveau geeft hogere kans op uitkering

Jongeren worden alleen in de groep jongeren met een uitkering geteld als zij naast hun uitkering géén werk hadden. Het kan gaan om een werkloosheidsuitkering, een bijstands uitkering of een arbeidsongeschiktheidsuitkering. In 2014 hadden 510 mbo-schoolverlaters uit het schooljaar 2013-2014 een uitkering; in 2015 liep dit aantal op tot 550.

Een ongediplomeerde schoolverlater heeft aanzienlijk meer kans om in een uitkerings-situatie te belanden dan een gediplomeerde schoolverlater. In 2015 hadden mbo-schoolverlaters zonder diploma aanzienlijk vaker een uitkering (22%), dan schoolverlaters mét diploma (6%). Het landelijk gemiddelde voor deze groepen lag lager, respectievelijk 15% (zonder diploma) en 5% (met diploma).

Daarnaast heeft het behaalde opleidingsniveau gevolgen voor de kans op een uitkering. Mbo-2-schoolverlaters doen het beter (14%) dan mbo-1 (35%), maar hebben nog steeds relatief vaker een uitkering dan mbo'ers met niveau 3 (8%) en 4 (7%). Bovendien wordt de toename van het aantal jongeren met een uitkering in 2015 vooral gevonden in de groep schoolverlaters met niveau mbo-1 (+30). Alleen bij jongeren met een niveau mbo-3 nam het aantal uitkeringen iets af (-10).

Mbo-schoolverlaters met een uitkering naar opleidingsniveau, 2015

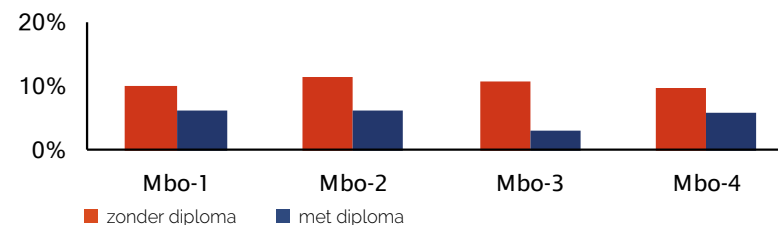

Bron: CBS, bewerking FSP

Gediplomeerde mbo-2'ers keren het vaakst terug naar het onderwijs

Op 1 oktober 2015 is 7% (360) van de mbo-schoolverlaters uit 2013-2014 weer begonnen aan een opleiding. Landelijk lag dit op 6%. Ongediplomeerde mbo'ers keerden onafhankelijk van het opleidingsniveau vaker terug naar het onderwijs dan gediplomeerden. Dit heeft mogelijk te maken met de inspanningen die gemeenten via de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) leveren om er voor te zorgen dat schoolverlaters tenminste een startkwalificatie halen. Schoolverlaters met niveau mbo-3 keerden het minst vaak terug naar het onderwijs (5%). Mbo'ers uit niveau mbo-2 het vaakst (7,9%), maar de verschillen met de niveaus mbo-1 (7,7%) en mbo-4 (7,6%) zijn klein.

Friese schoolverlaters 2013-2014 terug in onderwijs, 2015

Bron: CBS, bewerking FSP

Meeste mbo-2 opleidingen bieden voldoende kans op werk

In 2017 kennen de Friese mbo-opleidingen samen volgens de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) 497 verschillende mbo-opleidingen. De mbo-opleidingen zijn verdeeld in een entreeopleiding en zestien beroepsdomeinen. In ieder domein zijn beroepsopleidingen die op elkaar lijken geclusterd in 'dossiers'. Ondanks deze complexiteit zet de SBB zich in om (toekomstige) studenten via de website www.s-bb.nl inzicht te geven in de kansen op werk.

Arbeidsmarktinformatie voor studenten is het best beschikbaar voor de niveaus mbo-2 en mbo-3. Voor deze niveaus wordt voor de helft van de opleidingen (55%) in Fryslân de kans op werk als voldoende tot goed ingeschat. Kansrijke beroepen voor mbo'ers niveau 2 zijn te vinden in de domeinen: transport, scheepvaart en logistiek (bijvoorbeeld goederenvervoer), techniek en proces-industrie (bijvoorbeeld werktuigbouwkundige installaties, montage), mobiliteit en voertuigen (bijvoorbeeld gemotoriseerde tweewielers) en in horeca en bakkerij (bijv. fastservice).

Mbo-schoolverlaters met een uitkering naar opleidingsniveau, 2015

Opleidings-niveau	Aantal beroepen	Goed	Ruim voldoende	Voldoende	Matig	Gering	Onbekend
mbo-1	12	0	0	0	0	0	12
mbo-2	130	28	30	14	9	5	44
mbo-3	163	42	31	17	9	5	59
mbo-4	192	14	30	23	29	19	77

Bron: SBB, bewerking FSP

Fries netwerk biedt kansen voor alle mbo'ers

Friese schoolverlaters met een startkwalificatie (minimaal mbo-2 niveau) hebben beduidend minder kans op een baan dan jongeren met een opleiding op niveau mbo-3 en mbo-4. Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe groter de kans op werk. Ook bij de uitkeringen zijn deze verschillen terug te zien. Mbo'ers met een opleiding op niveau 2 hebben relatief vaker een uitkering dan mbo'ers met niveau 3 en 4. Daarnaast blijkt dat gediplomeerde schoolverlaters met een mbo-2 opleiding het vaakst terugkeren naar het onderwijs. Schoolverlaters met een diploma mbo-3 maken de meeste kans op werk en beginnen het minst vaak weer aan een opleiding.

Ook is er nog verschil te zien tussen schoolverlaters met een opleiding op mbo-2 niveau uit de beroepsopleidende leerwegen (BOL) en de studenten van de beroepsbegeleidende leerwegen (BBL). Deze laatste groep is vaker aan het werk dan de Friese studenten die de BOL route volgden. Deze resultaten roepen de vraag op of de BOL op niveau 2 nog wel voldoende aansluit bij de behoefte van werkgevers. Het vergroten van het aanbod in de BBL kan een oplossing zijn. Dit geldt echter niet voor alle groepen jongeren. Sommigen hebben behoefte aan structuur om het theoretische deel van de opleiding af te kunnen ronden. Deze structuur is in de BBL-route niet vanzelfsprekend gewaarborgd.

Beroepsopleidingen hebben belang bij informatie over ontwikkelingen in de arbeidsmarkt, zodat zij vroegtijdig kunnen inspelen op veranderingen. Om voor alle mbo'ers een toekomstbestendige aansluiting op de arbeidsmarkt te realiseren zou een Fries netwerk tot stand moeten komen waarin werkgevers, werknemers, onderwijs en gemeenten nauw samenwerken.

Colofon

In de **Databank** van het Fries Sociaal Planbureau zijn meer cijfers te vinden over jongeren in onderwijs, werkend of met een uitkering.

Bronnen

CMMBO (2017). **Arbeidsmarktperspectief mbo niveau 2**

CBS (2016). **Arbeidsmarktpositie mbo-schoolverlaters uit schooljaar 2013/'14**

NJi (2017). **Participatiemonitor**

SBB (2017). **Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven**

WRR (2013). **Naar een lerende economie**

Auteurs

- Lars Berg
- Bianca Bijlsma

Contact

Bianca Bijlsma,
bbijlsma@friessociaalplanbureau.nl
06 218 968 78/058 234 85 00

Opmaak

Jongens van de Jong

FRIES SOCIAAL
PLANBUREAU

Westersingel 4
8913 CK Leeuwarden
T (058) 234 85 00
www.friessociaalplanbureau.nl

Het Fries Sociaal Planbureau wordt gesubsidieerd door de provincie Fryslân.